

מתורתו של רבינו מרן רבי שלמה פיישר זצוק"ל

המשילו את החכם לשולחני עשיר דייקא. כי מה שאצל הנכון הוא ככה אצל החכם הוא בפועל, ומה שהנכון מוציא ע"י היקשים אצל החכם הוא כמושכל ראשון, אצל הנכון פועל האינטלקט ואילו אצל החכם האינטואיציה.

וזה הוא שאמרו (תמיד לב.) איזהו חכם הרואה את הנולד, פי' התולדות היוצאות מן ההיקשים השכליים. ומכאן תבין כי לא דבר ריק הוא מה שהניחו הקדמונים כי הקיום לנפש הוא בחיותה משכלת בפועל כי זה הוא גדר החכמה, והחיים הם בחכמה כנודע בסוד והחכמה תחיה בעליה.

ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידעים ואתן אותם ראשים עליכם שרי אלפים ושרי מאות ושרי חמשים ושרי עשרת ושרים לשבטיכם (א, טו).

אבל נבונים לא מלאתי (כס"ו). הענין כי נכון הוא בפלפול להבין דבר מת"ד וכמ"ש הרא"ש בנדרים, וזה לא ניתן אלא למשה, ועוד שבינה – תגין ול"ה עד עזרא ועד שדרשו ר"ע.

ואצוה את שפטיכם בעת ההוא לאמר שמע בין אחיכם ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו (א, טז).

נראה טעם לאיסור שמוע בין אחיכם (מלבד הטעם הפשוט) כיון דמשה ביקש אנשים חכמים ונבונים ומצא רק אנשים חכמים וידועים, והנכון מבין דבר מתוך דבר והיה יכול להבין מתוך דברי אחד את טענות שכנגדו. ומשלא מצא נבונים נאמר שמע בין אחיכם.

גם כי התאנף ה' בגללכם לאמר גם עתה לא תבא שם (א, לו).

יבואר ע"פ מד"ת (פר' וישב) עה"פ ויוסף הורד מצרימה, נורא עלילה על בנ"א שנגזרה גזירה על משה בכלל כל דור המדבר, ע"ש שדרשו אם יראה איש זה משה. ואמרו שם דחטא מי מריבה היה עלילה בעלמא. וביארתי במ"א דמדרך הכבוד הוא כענין מלכותא דארעא לא לענוש שר בכלל העם אלא למצוא לו חטא מיוחד.

בדרך אחר נראה לפרש, ע"ד שכתוב (בראשית ג, יז) ארורה האדמה בעבורך, ואמרו חז"ל בירושלמי (פ"א דכלאים הל' ז) שנתקללה מפני שעברה על צויו של מקום, אלא כל זמן שלא חטא האדם א"א היה להעניש האדמה שהרי יסבול האדם, ומשפטי ה' אמת צדקו יחידו, אלא לאחר שחטא האדם נתאפשרה קללת האדמה. וה"נ אלמלא חטאו ישראל לא היה משה נענש על חטאו ודו"ק.

דרשה לשבת חזון

מר. ואסור להניח בו תפילין, ואח"כ שלשה ימים לבכי וז' לאיבול. ואח"כ ל' יום לגיהוץ ותספורת וכו'. ואח"כ ג"ה וי"ב חדש. הכל פוחת והולך. ואילו במ"ב האבלות מוסיפה והולכת. שמי"ז בתמוז מתחיל מקצת אבלות, ומשנכנס אב מחמיר יותר. ואח"כ שבוע שחל בו ט"ב, ואח"כ ערב ט"ב וט"ז. ואין לומר משום דאבלות דחורבן הבית חמירא מפי, דאדרבה, בפרק החולין (יבמות מ"ג ב') מסקינן, דאבלות דמ"ב קילא מפי משום דהויא אבלות ישנה ואבלות של רבים יעו"ש.

אלא הענין יבואר עפ"מ"כ בבית ישי סי' קי"ט ע"פ הגמ' בסוכה (כ"ה א'), דאבלות של מת הוי מרדא דרשות, ופירש רש"י, שאע"פ שהוא חייב לנהוג אבלות של נעילה רחיצה וסיכה להראות כבוד מתו, אינו חייב להצטער. והיינו, כי מצות אבלות על המת אינה אלא דין התנהגות חיצונית, להראות כבוד המת, אבל לא צער פנימי בלב. תדע, דקיי"ל, מת שאין לו אבלים באים עשרה בני אדם ויושבים במקומו כל ז' ימי האבלות.

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן והצרת ודי זהב (דברים א, א) ותלכות – צמחלקתו של קרח וכו' ודי זהב – הוכיחו על העגל (כס"י) נ' דשניהם מאותו מין והפכיים: מעשה קרח הוא מינות והיסרון אמונה, ומעשה העגל הוא ע"ז ואמונה תפילה. ושניהם כחם בערב וכמ"ש בעגל כי בא שש, והבירור היה בבוקר כמ"ש משה בהשכמה ירד (שבת פו). וכן בקרח כתיב בוקר וידוע ה'.

בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר (א, ה).

ג"פ במסורה הואיל. הואיל משה באר את התורה הזאת, הואיל הלך אחרי צו (הושע ה, יא), הואיל ה' לעשות אתכם לו לעם (שמואל א', יב, כב).

ויבואר ע"פ"מ דכתיב הסכת ושמע ישראל היום הוזה נהיית לעם. פי' ביום בו תשמע בו נהיית לעם. וז"ש הואיל משה באר, אזי הואיל הלך אחר צו, ואז הואיל ה' לעשות אתכם לו לעם.

הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידעים לשבטיכם ואשימם בראשיכם (א, יג).

תמזה המפרשים על סדר הפסוקים, דהנה פסוק ה' מתחיל ראה נתתי לפניכם את הארץ וגו' פירש"י אילו לא שלחו מרגלים לא היו צריכין לכלי זין, ובזה ממשיך פסוק י"ט ונסע מחורב וגו' ואומר אליכם באתם עד הר האמורי וגו' ותקרבון אלי כולכם וגו', ומפני מה הפסיק באמצע [מפסוק ט' עד פסוק י"ט] בענין מינוי שופטים.

אך הענין כמ"ש רש"י עה"פ (כב) ותקרבון אלי כולכם, בעירוביאי, ולהלן הוא אומר ותקרבון אלי כל ראשי שבטיכם וגו' אותה קריבה היתה הוגנת ע"ש. וזהו שאמר משה הרי כבר בחרתי לכם זקנים ושופטים וא"כ מן הראוי היה שהם יקרבו, ולא עשיתם כן אלא ותקרבון אלי כולכם.

הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידעים לשבטיכם ואשימם בראשיכם (א, יג).

מה בין חכמים לנבונים, חכם דומה לשולחני עשיר כשמציאין לו דינרין לרלות רואה וכשאין מציאין לו יושב ותוהא, נכון דומה לשלחנו תגר כשמציאין לו מעות לרלות רואה וכשאין מציאין לו הוא מחזר ומביא משלו (כס"י).

משמע מזה שנבון עדיף מחכם. וקשה שהרי ידוע שהכמה עליונה מבינה.

אמנם הענין הוא שמה שאמרו שחכמה אינה אלא ידיעה ואילו הנכון מבין דבר מתוך דבר אין זה לגריעות החכמה אלא למעלתה, ולא להנם

ברא"ש ור"ן פ"ד דתענית בשם הירושלמי, ט"ב שחל להיות בשבת, שני השבתות מותרין, דכיון שנדחה התענית עד יום ראשון לא הוי שבת שחל ט"ב להיות בתוכו, ונפסק כן להלכה בשו"ע (סי' תקנ"א ס"ד), וצ"ב, הרי סו"ם הוא שבוע שחל בו ט"ב.

ומוכח מכאן, דדין שבוע שחל בו ט"ב, להקדים לו ניהוג אבלות עד יום האבל והתענית של ט"ב ממש, אבל אם השבת מפסקת בניהוג האבלות, אזי אין טעם בהקדמה זו.

אבל עדיין קשה לפי דעת הרמ"א (בסי' תקנ"ד ס"ט) דדברים שבצנעה נהוג בשבת זו, א"כ מה טעם נחשבת השבת מפסקת. מאי שנא מאבלות של מת, דאפילו חל יום ראשון בשבת חשיב יום ראשון של אבלות, הואיל ודברים שבצנעה נהוג (יו"ד ס' ת').

ונראה שיש הבדל בין אבלות של ט"ב לאבלות של מת. דהנה חזו"ן דאבלות של מת פוחתת והולכת. דביום ראשון קרינן ביה ואחריתה כיום

ושאר העם מתקבצים עליהם (שבת קנ"ב א', ושו"ע יו"ד סי' שע"ו ס"ג), והרי פשוט שאין כאן אלא התנהגות חיצונית של אבלות לכבוד בעלמא. ובגמ' שבת (ק"ה ב') כל הבוכה על אדם בשר מוחלין לו על כל עונותיו בשביל כבוד שעשה לו. ועיין ביהזקאל (כ"ד כ"ב) ברש"י ובמצודות שאין אבלות אלא במקום מנחמים ואין לנהוג מנהג אבלות אלא במקום שיש מנחמים.

משא"כ אבלות דט"ב צריכה להיות אבלות וצער אמיתי בפנימיות הלב. (וא"ש בזה, מה שבט"ב נפסק בשו"ע (סי' תקנ"ד ס"ג) שאסור ללמוד אפילו ע"י הרהור. ואילו ביו"ד הלכות אבלות לא הוזכר זה. ונראה דבאמת שרי כשאינו ניכר לאחרים שלומד). והיא גופא הטעם שהקילו רז"ל באבלות של ט"ב מאבלות של מת (בדלעיל מגמ' יבמות) כדי שתהא הנהגת האבלות מותאמת לצער שבלב, ולא מוגזמת וחיצונית בעלמא.

וזהו הטעם להיות מוסיף והולך במשך ימי האבלות. כי צריך להיות הכנה נפשית לאבלות זו. ומשום כך, אם חל שבת באמצע הימים שבחכרה הרי היא מפסקת את האבלות שבלב, דתניא בספרי פרשת בהעלותך וביום שמתכם אלו שבתות. וכתוב כי חדות ה' היא מעוזכם, ממילא אין כל ענין וטעם בהקדמת ימי אבלות קודם.

מיהו הא גופא טעמא בעי. מה טעם אבלות דט"ב צריכה להיות צער ואבלות פנימית שלא כאבלות של מת. ואין לומר עפ"ד הרמב"ם (רפ"ה מהלכות תענית) וז"ל, יש שם ימים שכל ישראל מתענים בהם מפני הצרות שאירעו בהן. כדי לעורר הלבבות לפתוח דרכי התשובה. ויהיה זה זכרון למעשינו הרעים וכו' שבזכרון דברים אלו נשוב להיטיב וכו'. שא"כ יהיה נמי, הרי אמרו בפ"ק דברכות (ה' א') אם רואה אדם שימורים באים עליו יפשפש במעשיו. אלא על כרחך טעם אחר יש בדבר.

(וי"ל עפ"מ"נ בדרוש לבין המצרים, שעיקר העבודה בימי בין המצרים היא להרחיב גבול הקדושה ולהוציאה מבין המצרים. ונתבאר שם שהעבודה הזאת כל כולה מתייחד לחלק חובת הלבבות ולפנימיות הלב עשה"ט ודו"ק).

ונראה, בהקדם מש"כ הגר"א חבר ז"ל בהשמות להגהותיו למס' קידושין, כי בנין ביהמ"ק לעתיד יהיה בגדר תהה"מ. וועיין בזהר ח"ב ר"מ ב' ומה שציין שם החיד"א בגליון ובעשרה מאמרות מו"ד סוף ח"א, דרש מקרא (מ"א ט' ח') והבית הזה יהיה עליון, כי לא נחרב הבית ולא שלמו

בו ידי זרים אלא נתעלה ונגנז במרום). (וישבנו בזה במ"א קושית המקד"ד (קדשים סי' א') על רש"י ותוס' שכתבו (ר"ה ל' א', וסוכה מ"א א') דמקדש שלע"ל, הואיל ויגלה ויבא בניו ומשוכלל מן השמים, שפיר אוקמינן בגמ' דאיבני בליליא ולא קשיא הא אין בנין ביהמ"ק בלילה. ותמה המקד"ד, הרי הא דאין בנין ביהמ"ק בלילה אין זה איסור בעלמא אלא פסול. וא"כ מאי מהני הא דהוי בידי שמים. וגדולה מזו הקשה, שאם יבנה ביהמ"ק בידי שמים יהיה פסול. משום דבעינן בנין לשמו, וא"כ בעינן שיבנה בידי בר חיובא ובר אשווי חפצא לשמו. וכתבנו דלק"מ, וזה, עפ"מ"ש בבית ישי (סי' ל"ב) על דברי הגמ' (יומא ה' א') כיצד מלבישין לעתיד לבא. וכתבנו שם, דאהרן ובניו לע"ל לא יצטרכו משיחה מחדש וכמו שמפורש בתו"כ פרשת צו פ"ה, ובמכילתא דמלואים צו פסקא ט', ובספ"ז פרשת נשא עה"פ זאת חנוכת המזבה, ושלא כדעת הרמב"ן (בספ"ז שורש ג') כי אינם אנשים מהודשים כדברי הרמב"ן (שם) שאם כן אינם אהרן ובניו. אלא אך ורק חינוך ומלואים יצטרכו, ע"ש באורך. וא"כ ה"נ מקדש דלע"ל חינוך ומלואים יצטרך, אבל לא אשווי חפצא לשמו כיון שאינו מהודש אלא בגדר תהה"מ ודו"ק).

והנה ידוע במדרשים ובוהר, שא"א להיות תהה"מ אא"כ נשאר בו כמות קטמא דחיותא והבלא דגרמי ולזו שבשדרה, שע"ז חוזר לחיים, אבל בלא"ה אין תחיה. מלח"ד, לאילן שכתוב בו (איוב י"ד ז') כי יש לעץ תקוה אם יכרת ועוד יחליף וגו'. אם יזקין בארץ שרשו ובעפר ימות גזעו, מריח מים יפריח ועשה קציר כמו נטע. אבל כל זה בתנאי שעדיין נשאר בו שיעור כדי להיות (עיי' פ"ק דערלה) וה"נ הכא.

והנה מה הוא הקטמא דחיותא לענין תהה"מ של ביהמ"ק. הלא היא ההשתוקקות של ישראל והצער והצפיה לבנינו. נמצא כי הצער והאבלות על חורבן הבית הם היסוד המוסד לבנין העתיד שיבב"א.

ובגמ' סוף תענית (ל', ב') כל האוכל ושותה בט"ב עליו הכתוב אומר (יהזקאל ל"ב) ותהי עונותם על עצמותם, ופירש הריטב"א, שלא יקום בתהה"מ (אלא שחילק שם בין התחיה הפרטית לכללית ואכמ"ל בזה). נמצא העונש מדה כנגד מדה. הואיל והוא פגם בקטמא דחיותא והבלא דגרמי של ביהמ"ק החרב, יפגם הקטמא דחיותא וההבלא דגרמי שלו, ולא יוכל לקום בתהה"מ, רחמנא לישזבן.